

EIX: CRISTIANS EN EL MÓN

TALLER. El món laboral, un espai d'experiència creient

Dissabte 3 d'octubre de 2015, a Poblet

Taller dinamitzat per la Cristina Losa, del Moviment Cristià d'Adults, i l'Albert Dresaire, de l'Acció Catòlica Obrera, per encàrrec del Consell d'Acció Catòlica.

Al taller, d'una hora de durada, hi van participar una vintena de persones ben diverses (diferents edats, diferents procedències, diferents realitats eclesials i laborals).

Es va iniciar el taller amb la projecció del vídeo *Què és l'Acció Catòlica*, realitzat pel Consell d'Acció Catòlica i en el que s'expliquen els principals trets que defineixen els moviments d'Acció Catòlica.

Tot seguit tots els participants es van presentar (breu presentació personal, professional i eclesial).

La Cristina Losa va fer la presentació del taller. El món laboral (tant si som assalariats, com autònoms, com empresaris o si estem a l'atur) és una part molt important de les nostres vides. Hi dediquem moltes hores del nostre temps. La feina és un lloc on som cridats a ser testimonis, a fer créixer la llavor del Regne. Però sovint no és fàcil. Sovint és un lloc de frontera o de més enllà de la frontera. Els valors que dominen poden xocar amb els valors cristians.

Des de la Doctrina Social de l'Església es proposen 2 eixos:

- El treball dignifica la persona i la posa en valor.
- El treball ha de tenir com a objectiu el bé comú.

Per tant, el treball és un espai privilegiat on construir-nos nosaltres mateixos i on construir una societat millor.

Per treballar tot plegat l'Albert Dresaire va presentar la dinàmica del taller, que va girar al voltant de l'elaboració d'un DAFO. Un DAFO és un mètode de planificació estratègica per a avaluar les **D**ebilitats, **A**menaces, **F**ortaleses i **O**portunitats d'un projecte. Consisteix en una anàlisi que diferencia entre els factors interns (fortaleses i debilitats) d'una organització i els factors externs d'aquesta (oportunitats i amenaces). La proposta era aplicar aquest mètode per intentar respondre les següents preguntes:

- «Com ens fem presents en el món del treball com a cristians i cristianes?»
- «Com donem testimoni?»

Es van crear grups per treballar-ho. Cada grup va anar escrivint les seves propostes en uns *post-it* i abans d'acabar el taller es va fer la posada en comú. Els *post-it* es van anar enganxant en els corresponents quadrants del DAFO, tal com es reproduïx a continuació:

FORTALESES

- Implicació en les responsabilitats dels llocs de treball.
- Vivir el martirio, acoger la cruz cuando las críticas son muy fuertes en el mundo laboral.
- Oración, comunidad cristiana. Sentir la necesidad de ayudar al compañero. Esperanza como cristiano. Hacer bien el trabajo.
- Pensar en los demás en las dificultades.
- Los valores se encuentran también en los que nos rodean aunque no sean cristianos.
- La relació intensa amb les persones que t'envolten.
- No participar d'ambients tòxics (crítiques, comentaris destructius...) seguint els valors cristians.
- Sentir-se lliure.
- Tenim un món interior (=espiritualitat) que ens fa forts.

DEBILITATS

- Deixar-se contagiar dels valors que ens envolten.
- Som pocs, solitud.
- Ens poden assaltar «pors» davant situacions complexes.
- Es poden aprofitar de la nostra manera de ser i fer.
- La rutina i la comoditat de quedar al marge.
- Un cert rebuig.
- Incoherències.

OPORTUNITATS

- Escuchar, hacer un vacío interior para escuchar al otro.
- Los problemas sociales (iniciativas).
- Aportamos valores con el ejemplo, viviéndolos siendo coherentes en el día a día laboral...
- Ser, principalmente, humanos en el trabajo.
- No dejarnos llevar por el mal ambiente laboral.
- Dar a conocer a Jesús con los pequeños gestos de amor que él ha tenido con la humanidad.
- Ser puentes de unión en el mundo laboral.
- Contacto con el débil y personas diferentes y con dificultades.
- La esperanza al cambio.
- El tiempo en el trabajo.
- Decisiones discernidas, nos sentimos ayudados por nuestro grupo.
- Posibilidad de influir en las decisiones en el trabajo para que sean éticas.
- El fet de moure's per mons diversos i amb persones diverses ens dóna l'oportunitat d'anar rectificants.
- En el treball tinc la gran oportunitat de trobar-me amb persones i entre elles, sovint les més febles.
- Valorar i respectar totes les persones.
- Optar pels més febles.

AMENACES

- El cristiano actualmente no está valorado («¿Todavía crees?»).
- Egoísmo, individualismo.
- Cerrarnos en nuestros grupos.
- Nuevas tecnologías.
- Más tiempo en el trabajo.
- Materialismo.
- Les condicions laborals precàries.
- Economia per damunt de les persones.
- Podem quedar aigualits.

És difícil resumir tot el que es va aportar al taller. D'una banda es van constatar les dificultats que, com a cristians i cristianes, podem experimentar en el món del treball: des de dir que som «minoria» i que podem experimentar un cert rebuig, fins a veure els valors que mouen l'economia van en contra dels valors cristians.

Però malgrat això vam poder fer moltes constatacions en positiu: des de veure que el treball és un lloc privilegiat per relacionar-nos amb les persones, per «trobar l'altre», fins a constatar que la nostra fe, la nostra espiritualitat, poden ser fonaments del nostre «estar» en el món del treball. La fe i els valors cristians són útils i necessaris en el nostre entorn i nosaltres podem i hem de ser-ne testimonis.

Per fer el treball de grups es van repartir uns textos (ANNEX 1) i abans d'acomiar el taller es va donar als participants un recull de textos de la Doctrina Social de l'Església (ANNEX 2) i una homilia del P. Josep de C. Laplana, osb (ANNEX 3).

Doctrina social de l'Església: *Centesimus Annus* (Joan Pau II, 1991)

43. (...) El desenvolupament integral de la persona humana en el treball no contradiu, sinó que més aviat les afavoreix, una major productivitat i una major eficàcia del treball mateix, per més que això pugui afeblir centres de poder ja consolidats. L'empresa no pot considerar-se únicament com una "societat de capitals"; és, al mateix temps, una "societat de persones", en la qual entren a formar part de manera diversa i amb responsabilitats específiques els qui aporten el capital necessari per a la seva activitat i els qui hi col·laboren amb llur treball. Per aconseguir aquests fins, continua essent necessari encara un gran moviment associatiu dels treballadors, l'objectiu del qual és l'alliberament i la promoció integral de la persona. (...) Pel seu treball l'home es compromet no sols a favor seu, sinó també a favor dels altres i amb els altres: cadascú col·labora en el treball i en el bé dels altres. L'home treballa per cobrir les necessitats de la seva família, de la comunitat de la qual forma part, de la nació i, en definitiva, de tota la humanitat. (...).

Fragment de *La JOC a Catalunya: 1947-1975. Els senyals d'una Església del demà*, de F. Martínez Hoyos (Barcelona, ed. Mediterrània, 2000).

[Abans de l'any 1936] Per la JOC, l'obrer havia de convertir el seu treball en un acte de lloança a Déu, en un lloc de santificació, fent de la seva maquinària un altar i de la seva fàbrica una església. Aquests obrers, convertits en apòstols, farien que tornés a Crist la massa desorientada.

El jocista havia de fer el seu treball amb joia perquè, si es predica a l'obrer que ha d'estar trist i insatisfet del seu treball, s'ho acaba creient: «l'autogestió és terrible. Nosaltres ens hem de posar al cap l'alegria més sana, més pura, més radiant, més bella».

La JOC es proposava proporcionar al jove treballador una formació religiosa, moral i social, per evitar que aquest esdevingués una presa fàcil de tots els extremistes. Aquesta formació havia d'ensenyar clarament als obrers els seus drets i els seus deures, i preparar-los per a la construcció d'un món més just, més en harmonia amb els ensenyaments de Crist i de la seva Església.

Fragment de *La Mare de Déu de les Neus*, d'Albert Dresaire (Barcelona, Centre de Pastoral Litúrgica, 2014)

[A principis del segle IV] Constantí va seguir l'obra reformadora de Dioclecià. Malgrat els esforços de Dioclecià, el que havia estat el gran imperi romà continuava sent un cos en descomposició, assetjat per amics exteriors i corromput des de l'interior. La corrupció impregnava totes les institucions de l'imperi; els funcionaris que no utilitzessin el seu càrrec a benefici propi eren l'excepció.

Enmig d'aquest ambient, els cristians s'havien anat fent conèixer pel seu estil de vida diferent. Amb ulls dels nostres dies, podríem dir que van fer una revolució de costums. La rutina dels cristians era ben contrària a la d'aquell imperi corrupte. Els cristians destacaven per la seva disciplina i per la seva paciència. Unes qualitats que els van ajudar a destacar el diversos àmbits de la vida pública. Si algú buscava un bon advocat, un bon administrador, o algú seriós i competent en alguna feina, era més fàcil que el trobés entre els cristians.

DES DE LA DOCTRINA SOCIAL DE L'ESGLÉSIA... Compendi de la doctrina social de l'Església, 2005

Capítol sisè: El treball humà

***Laudato si* (Francesc, 2015)**

124. En qualsevol plantejament sobre una ecologia integral, que no exclogui l'ésser humà, és indispensable incorporar-hi el valor del treball, tan sàviament desenvolupat per sant Joan Pau II en la seva encíclica *Laborem exercens*. Recordem que, segons el relat bíblic de la creació, Déu va col·locar l'ésser humà en el jardí acabat de crear (cf. Gn 2,15) no sols per preservar les coses existents (tenir-ne cura), sinó per treballar sobre aquestes coses de manera que produeixin fruits (conrear). Així, els obrers i artesans «asseguren la creació eterna» (Sir 38,34). En realitat, la intervenció humana que procura el prudent desenvolupament de les coses creades és la forma més adequada de tenir-ne cura, perquè implica situar-se com a instrument de Déu per a ajudar a desplegar les potencialitats que ell mateix va col·locar en les coses: «Déu posà en la terra medicines i l'home prudent no les menysprea» (Sir 38,4).

127. Diem que «l'home és l'autor, el centre i el fi de tota la vida econòmico-social». No obstant això, quan en l'ésser humà es danya la capacitat de contemplar i de respectar, es creen les condicions perquè el sentit del treball es desfiguri. Convé recordar sempre que l'ésser humà és «capaç de ser per si mateix agent responsable de la seva millora material, del seu progrés moral i del seu desenvolupament espiritual». El treball hauria de ser l'àmbit d'aquest múltiple desenvolupament personal, en què es posen en joc moltes dimensions de la vida: la creativitat, la projecció del futur, el desenvolupament de capacitats, l'exercici dels valors, la comunicació amb els altres, una actitud d'adoració. Per això, en l'actual realitat social mundial, més enllà dels interessos limitats de les empreses i d'una qüestionable racionalitat econòmica, és necessari que «es continuï buscant com a prioritat l'objectiu de l'accés al treball per part de tothom».

***Centesimus Annus* (Joan Pau II, 1991)**

43. L'Església no té models a proposar. Els models reals i veritablement eficaços poden néixer solament de les diverses situacions històriques, gràcies a l'esforç de tots els responsables que afrontin els problemes concrets en tots els seus aspectes socials, econòmics, polítics i culturals que es relacionen entre ells. Amb aquest objectiu l'Església ofereix, com una orientació ideal i indispensable, la pròpia doctrina social, la qual -com ha estat dit- reconeix el caràcter positiu del mercat i de l'empresa, però al mateix temps subratlla que aquests han d'estar orientats vers el bé comú. Aquesta doctrina reconeix també la legitimitat dels esforços dels treballadors per aconseguir el ple respecte de llur dignitat i espais més amplis de participació en la vida de l'empresa, de manera que, àdhuc treballant juntament amb altres i sota la direcció d'altres, puguin considerar en un cert sentit que "treballen a compte propi", en posar en pràctica la intel·ligència i la llibertat. El desenvolupament integral de la persona humana en el treball no contradiu, sinó que més aviat les afavoreix, una major productivitat i una major eficàcia del treball mateix, per més que això pugui afeblir centres de poder ja consolidats. L'empresa no pot considerar-se únicament com una "societat de capitals"; és, al mateix temps, una "societat de persones", en la qual entren a formar part de manera diversa i amb responsabilitats específiques els qui aporten el capital necessari per a la seva activitat i els qui hi col·laboren amb llur treball. Per aconseguir aquests fins, continua essent necessari encara un gran moviment associatiu dels treballadors, l'objectiu del qual és l'alliberament i la promoció integral de la persona.

A la llum de les "coses noves" d'avui ha estat considerada de nou la relació entre la propietat individual o privada i la destinació universal dels béns. L'home es realitza ell mateix per mitjà de la seva intel·ligència i de la seva llibertat i, obrant així, assumeix com a objecte i instrument les coses del món, al mateix temps que se les apropia. En aquesta manera d'actuar es troba el fonament del dret a la iniciativa i a la propietat individual. Pel seu treball l'home es compromet no sols a favor seu, sinó també a favor dels altres i amb els altres: cadascú col·labora en el treball i en el bé dels altres. L'home treballa per cobrir les necessitats de la seva família, de la comunitat de la qual forma part, de la nació i, en definitiva, de tota la humanitat. Col·labora, així mateix, en l'activitat dels qui treballen en la mateixa empresa i igualment en el treball dels proveïdors o en el consum dels clients, en una cadena de solidaritat que s'estén progressivament. La propietat dels mitjans de producció, tant en el camp industrial com en l'agrícola, és justa i legítima quan és emprada per a un treball útil; però resulta il·legítima quan no és valorada o serveix per impedir el treball dels altres o obtenir uns guanys que no són fruit de l'expansió global del treball i de la riquesa social, sinó més aviat de la seva limitació, de l'explotació il·lícita, de l'especulació i de la ruptura de la solidaritat en el món laboral. Aquest tipus de propietat no té cap justificació i constitueix un abús davant Déu i els homes. L'obligació de guanyar el pa amb la suor del propi front suposa, al mateix temps, un dret. Una societat en què aquest dret és negat sistemàticament i les mesures de política econòmica no permeten als treballadors d'assolir nivells satisfactoris d'ocupació, no pot aconseguir la seva legitimació ètica ni la justa pau social. Així com la persona es realitza plenament en la lliure donació de si mateixa, així també la propietat es justifica moralment quan crea [n], segons les modalitats i els ritmes apropiats, oportunitats de treball i de creixement humà per a tothom.

ALGUNES CITES BÍBLIQUES...

Gn 2,15. ¹⁵ El Senyor-Déu va prendre l'home i el va posar al jardí de l'Edèn perquè el conreés i el guardés.

Ac 20, 33-35. ³³ »De ningú no he desitjat plata ni or ni vestits; ³⁴ vosaltres mateixos sabeu que aquestes meves mans han guanyat allò que necessitàvem jo mateix i els qui anaven amb mi. ³⁵ Sempre us he mostrat que convé de treballar així per no escandalitzar els febles, recordant les paraules de Jesús, el Senyor, quan digué: "Fa més feliç donar que rebre."

Ef 4, 28. ²⁸ El qui robava, que deixi de robar; que procuri treballar honestament amb les seves mans i així pugui donar al qui passa necessitat.

Rm 12, 2. ² No us emmotlleu al món present; deixeu-vos transformar i renoveu el vostre interior, perquè pugueu reconèixer quina és la voluntat de Déu, allò que és bo, agradable a ell i perfecte.

Col 3, 12-17. ¹² Així, doncs, com a escollits de Déu, sants i estimats, revestiu-vos de sentiments de compassió entranyable, de bondat, d'humilitat, de dolcesa, de paciència; ¹³suporteu-vos els uns als altres, i si algú tingués res contra un altre, perdoneu-vos-ho. El Senyor us ha perdonat: perdoneu també vosaltres. ¹⁴ Però, per damunt de tot, revestiu-vos de l'amor, que tot ho lliga i perfecciona. ¹⁵ Que la pau de Crist regni en els vostres cors, ja que per a obtenir aquesta pau heu estat cridats a formar un sol cos. I sigueu agraïts. ¹⁶ Que la paraula de Crist habiti en vosaltres amb tota la seva riquesa; instruiu-vos i encamineu-vos els uns als altres en tota mena de saviesa; moguts per la gràcia de Déu, canteu-li en els vostres cors amb salms, himnes i càntics de l'Esperit. ¹⁷ Tot allò que feu, sigui de paraula, sigui d'obra, feu-ho en nom de Jesús, el Senyor, donant gràcies per mitjà d'ell a Déu Pare.

Jm 2, 14. ¹⁴ Germans meus, si algú deia que té fe i no ho demostrava amb les obres, de què serviria?

El valor cristià del treball (homilia del P. Josep de C. Laplana, osb)

La festa del Primer de Maig no va néixer al sí de l'Església, sinó que té el seu origen en la societat laica. El Papa Pius XII va "cristianitzar" la festa del treball, promoguda pel món obrer i sindical, sincronitzant-la amb la de Sant Josep Obrer. L'Església i els cristians ens haurem d'acostumar cada vegada més a assumir valors i propostes que ens vénen de fora i a trobar-hi el fons cristià que tenen al darrere, sovint amagat, i considerar-les com un estímul a fer com aquell escriba savi, de què parla l'evangeli, que treu del seu cofre "coses noves i velles" (Mt 13:52). L'humanisme laic, fill de la Il·lustració del segle XVIII, no és per definició una obra del dimoni, sinó que, des del seu origen, té moltes llavors de veritats cristianes oblidades o menystingues. Tancar-nos-hi fora tan neci i desassenyat com enlluernar-nos-hi sense cap discerniment.

Els conflictes socials que va provocar la industrialització del segle XIX van ser un detonant perquè l'Església reflexionés a fons i es dotés d'una "doctrina social". Tanmateix la formació d'una "teologia del treball" va ser una mica posterior, i no la trobem sistematitzada fins als anys 40 i 50 del segle passat. La teologia del treball té clares arrels bíbliques i evangèliques, aplega fragments eximis dels Sants Pares de l'Església. Recordem les grans aportacions dels francesos PP. Chenu i Enric de Lubac després de la Guerra i d'haver "confraternitzat" en la Resistència a l'invasor nazi. Fins a aquella època precursora del Concili, en la predicació i en la formació espiritual dels cristians, el treball era considerat preferentment com un antídoto contra l'ociositat, mare de tots els vicis, o com a resultat del càstig diví que pesa sobre l'home com diu el Gènesi (17:19): "La terra serà maleïda per culpa teva, tota la vida passaràs penes per poder menjar d'ella, et produirà espines i cards, menjaràs el pa amb el suor del teu front, fins que tornis a la terra d'on vas ser tret". **El Concili Vaticà II va recollir les millors aportacions de la nova teologia del treball en el capítol III de la *Gaudium et Spes*, dedicat a l'activitat humana, però les al·lusions a la dignitat del treball, a la seva justa retribució, al bé que representa el treball en la societat, segons el disseny de Déu, solquen tots els documents conciliars.**

Més que no l'aspecte penal o de càstig pel pecat d'Adam i Eva, cal que llegim amb atenció la pàgina anterior, la del relat de la creació on l'ésser humà apareix com a coronament de tot el cosmos: "I Déu prengué l'home i el posà al jardí de l'Edèn perquè el conreés i el guardés" (Gn 2:15). El treball, doncs, en el seu origen no és un càstig, una penalitat que cal evitar tant com sigui possible, sinó l'exercici de la potencialitat humana, de la intel·ligència, de la creativitat, del domini de l'home sobre la matèria, de la capacitat de transformar i de millorar tota la creació que Déu li va confiar perquè la perfeccionés i perquè s'hi perfeccionés ell mateix tot treballant, a imatge de Déu creador. "El meu Pare treballa sempre, i Jo també treballa",

diu Jesús a l'evangeli de Joan (5:17). Per a un cristià, la persona que malda per viure bé sense treballar o treballant el mínim no és un espavilat ni un afortunat, sinó una persona que renuncia a la dimensió més important de l'home sobre la terra dominant-la, millorant-la i embellint-la i traient-ne profit. La persona que defuig de treballar retrocedeix en l'ordre creacional al gènere animal o vegetatiu. L'home està fet per a treballar com l'ocell està fet per a volar. La manca de treball sobretot per a la gent jove no solament és un greu fenomen social sinó un autèntic atemptat a la dignitat i al futur d'aquests joves.

Cal insistir molt en aquesta "espiritualitat del treball" i fer que amari la consciència de cada persona i de la societat perquè **del treball assumit com a vocació essencial i aportació personal a la comunitat humana depèn l'harmonia de la persona, el desenrotllament del país i la pau social**. Hem pecat molt i estem pecant molt quan degradem el treball i el convertim en mercaderia, en explotació de la persona i degradació de la naturalesa en recerca de beneficis sense límits a tort i dret. Assistim amb gran dolor i escàndol a casos flagrants de defraudació pública, de caixes B, d'apropiació indeguda de béns col·lectius, d'abús partidista d'allò que és de tots i que paguem entre tots, i no dubtem de qualificar aquesta plaga menyspreable amb el nom de corrupció. Però cal que ens mentalitzem que també és corrupció l'absentisme laboral, l'afany de fer prevaler els capricis propis sobre el bé col·lectiu del centre de treball, la desgana, la desmotivació sistemàtica, les trampes, el treball barroer. Certament és un peix que es mossega la cua, perquè les causes i els efectes s'encavallen amb conseqüències tràgiques per a tothom de manca de llocs de treball, de lleis regressives que anul·len drets conquerits a vegades heroicament, de serveis socials precaris i fets de mala gana.

Això és molt difícil de solucionar a cop de legislació, des del BOE, a causa de la gran desconfiança que predomina arreu, perquè la llei sovint ja porta amagada la trampa. Cal arribar a les consciències, cal apel·lar al principi i fonament de les motivacions de viure: què som, què fem en aquest món, quins són els nostres objectius i quin sentit tenen. Els cristians, que veiem i volem viure d'acord amb el projecte creacional de Déu, ho tenim clar, i l'humanisme laic, aquell d'on va sortir la necessitat de celebrar una festa del treball, té molts elements i molts ideals que lliguen amb els nostres. Encara ens cal lluitar molt costat a costat per fer prevaler la dignitat del treball i del treballador davant l'individualisme egoista i d'una cultura que només considera el treball des d'un punt de vista purament utilitari i mercantilista.

Jesús i el seu evangeli no ens donen fórmules o receptes per a resoldre els problemes socials ni pretenen instaurar una ciutat cristiana en oposició a les altres. La gran aportació que l'evangeli de Jesús fa al món és la de transformar el cor i la ment de la persona segons el meravellós disseny de Déu que vol la felicitat de l'home. **Deixem que Jesús i el seu evangeli amari la nostra vida familiar, laboral i social, perquè aquesta és la nostra vocació com a cristians i la nostra veritable aportació específica a la proposta d'un món més just i fraternal que tots desitgem.**

Josep de Calassanç Laplana, osb
Monestir de Montserrat, 1 maig 2015